

WYROK*

z dnia 25 września 2000 r.

Sygn. K. 26/99**Trybunał Konstytucyjny w składzie:**

Zdzisław Czeszejko-Sochacki – przewodniczący
Teresa Dębowska-Romanowska – sprawozdawca
Andrzej Mączyński
Ferdynand Rymarz
Jadwiga Skórzewska-Łosiak

Joanna Szymczak – protokolant

po rozpoznaniu 25 września 2000 r. na rozprawie z udziałem umocowanych przedstawicieli uczestników postępowania: wnioskodawcy, Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Prokuratora Generalnego sprawy z wniosku Ogólnopolskiego Związku Pracodawców Transportu Samochodowego o zbadanie:

zgodności art. 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 156, poz. 1019), z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

o r z e k a:

Artykuł 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 156, poz. 1019) jest zgodny z zasadą państwa prawnego, wyrażoną w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Uzasadnienie:**I**

1. Ogólnopolski Związek Pracodawców Transportu Samochodowego w Ostrowcu Świętokrzyskim, uchwałą nr 10/99 z 20 maja 1999 r. postanowił wystąpić z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności art. 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 156, poz. 1019) z art. 2 konstytucji.

Wnioskodawca, w krótkim uzasadnieniu wniosku, kwestionuje prawidłowość

* Tekst sentencji opublikowany został w Dz.U. Nr 81, poz. 920 z 2000 r.

wprowadzenia w życie art. 2 tej ustawy, z mocą wsteczną od 1 stycznia 1998 r., zarzucając naruszenie ogólnej zasady *lex retro non agit*. Przepis ten, zdaniem wnioskodawcy, spowodował negatywne skutki finansowe w przedsiębiorstwach PKS, w postaci obowiązku uiszczenia wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych od 1 stycznia 1998 r., co pozostaje w sprzeczności z zasadą demokratycznego państwa prawnego (art. 2 konstytucji).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776 ze zm.) określiła zakres podmiotowy, zwalniając z obowiązku dokonywania wpłat na PFRON państwowe i gminne jednostki organizacyjne, spełniające warunki określone w jej art. 65. W związku z powyższym większość przedsiębiorstw PKS, uznając się za państwową jednostkę organizacyjną, zaniechała wpłat na PFRON.

Z kolei ustawa z 26 listopada 1998 r. wprowadziła zmiany, które w sposób precyzyjny określiły krąg podmiotów zwolnionych z wpłat na PFRON, nie obejmując swym zakresem przedsiębiorstw PKS.

Zdaniem wnioskodawcy, wprowadzenie w życie zaskarżonego przepisu z mocą wsteczną, powoduje naruszenie zasady *lex retro non agit*, a w konsekwencji poważne obciążenie finansowe przedsiębiorstw PKS. Dlatego też, wypełniając swoje statutowe zadanie, dotyczące ochrony praw swoich członków w przypadku ich naruszenia, zgodnie z § 5 Statutu OZPTS, wystąpił z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego.

2. Prokurator Generalny RP, w stanowisku z 29 października 1999 r. uznał, iż przepis art. 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 156, poz. 1019) nie jest niezgodny z art. 2 konstytucji.

Zdaniem Prokuratora Generalnego, nie ulega wątpliwości, iż niektóre przepisy przedmiotowej ustawy są niezgodne z zasadą niedziałania prawa wstecz, jednakże nie każde naruszenie tej zasady jest równoznaczne z naruszeniem art. 2 konstytucji. Trybunał Konstytucyjny, w orzeczeniu z 8 listopada 1994 r. (*sygn. P. 1/94*) stwierdził, że “zasada ta nie może być rozumiana jako zakaz każdej, a więc i korzystnej, modyfikacji danego prawa”. Ponadto z orzecznictwa Trybunału wynika, że “sama nowelizacja przepisów nawet wówczas, gdy pogarsza sytuację obywatela, nie może być podstawą do twierdzenia, że naruszona została zasada zaufania do państwa i stanowionego przezeń prawa” (*orzeczenie z 19 listopada 1996 r., K. 7/95*).

Przedmiotem badań – w kontekście podniesionych we wniosku zarzutów – może być w istocie jedynie przepis art. 68a pkt 3 w brzmieniu nadanym ustawą z 26 listopada 1998 r. Przepis ten bowiem pozostaje w pewnym związku z treścią art. 65 ustawy, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 12 grudnia 1997 r. (Dz.U. Nr 160, poz. 1082), gdyż to właśnie z niego wywodził wnioskodawca uprawnienie przedsiębiorstw PKS do zwolnień od wpłat na rzecz PFRON. Pogląd ten nie jest, zdaniem Prokuratora Generalnego, uprawniony. Nie ulega wątpliwości, że przedsiębiorstwo państwowe nie jest państwową jednostką organizacyjną, w rozumieniu powołanej ustawy. Przedsiębiorstwo państwowe jest “samodzielnym, samofinansującym się i samorządnym gospodarstwem, posiadającym osobowość prawną, prowadzącym działalność na zasadzie racjonalnej gospodarki, samofinansowania oraz rozrachunku ekonomicznego” (*Słownik terminów ekonomiczno-prawnych*, Ł. Gęsicki i M. Gęsicki, Łódź 1996, s. 257). Będąc państwową jednostką prawną, przedsiębiorstwo państwowe uzyskuje osobowość prawną z chwilą wpisu do właściwego rejestru i nie może być utożsamiane ze Skarbem Państwa. Natomiast Skarb Państwa, posiadający jako jedyny z mocy prawa (na podstawie art. 33 kc) osobowość prawną, składa się z państwowych jednostek organizacyjnych, które nie posiadają

osobowości prawnej, tzw. *statio fisci*. Skarb Państwa nie posiada żadnych odrębnych od tych jednostek organów; nie jest też wpisywany do żadnego rejestru (por. *Kodeks cywilny, Komentarz*, Tom I, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 1997, uwagi do art. 33-37 kc).

Określenie kręgu podmiotów zwolnionych z wpłat na PFRON w ustawie nowelizującej, nie zmieniło sytuacji prawnej przedsiębiorstw państwowych, dlatego też, mimo, iż zaskarżony przepis spowodował „działanie prawa wstecz”, nie może być uznany za sprzeczny z art. 2 konstytucji, gdyż nie prowadzi do pogorszenia sytuacji jego adresatów.

3. Marszałek Sejmu RP, przedstawiając swoje stanowisko w piśmie z 19 września 2000 r. stwierdził, że art. 2 ustawy z 26 listopada 1998 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie jest niezgodny z art. 2 konstytucji. Dokonując analizy stanu prawnego w przedmiotowej sprawie zwrócił uwagę, iż na podstawie ustawy z 9 maja 1991 r. o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, obowiązek dokonywania wpłat na PFRON ciąży na zakładach zatrudniających co najmniej 50 pracowników, z wyjątkiem zakładów, w których wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosił mniej niż 6% (art. 4 ust. 1). Ustawa ta została wprawdzie uchylona nową ustawą z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, jednakże art. 4 ustawy z 1991 r. – określający zakres podmiotowy zobowiązanych do ponoszenia wpłat na PFRON – został utrzymany w mocy do 31 grudnia 1998 roku.

Marszałek Sejmu w swym stanowisku przedstawił także kolejne zmiany, jakim podlegał art. 65 ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Jego zdaniem ani pierwotne brzmienie, ani kolejne zmiany art. 65 nie miały żadnego wpływu na zakres podmiotowy obowiązku dokonywania wpłat na PFRON w 1998 r., o których mowa w art. 4 ustawy z 1991 r. W myśl art. 69 pkt 1 ustawy z 1997 r. przepis ten obowiązywał do końca 1998 roku.

Ustawodawca, dokonując nowelizacji ustawy z 1997 r. ustawą z 26 listopada 1998 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych dodał art. 68a, który w pkt. 3 stanowi, że z wpłat na PFRON, o których mowa w art. 4 ustawy z 1991 r. zwolnione są państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, będące jednostkami budżetowymi, zakładami budżetowymi lub gospodarstwami pomocniczymi. Zgodnie z dyspozycją art. 2 zaskarżonej ustawy z 26 listopada 1998 r., dodany art. 68a wszedł w życie z mocą od 1 stycznia 1998 r. Tej właśnie dyspozycji wnioskodawca zarzucił naruszenie zasady niedziałania prawa wstecz.

Zarzut ten, zdaniem Marszałka Sejmu, jest bezzasadny. Artykuł 68a pkt 3 ustawy z 1997 r. zawiera rozwiązanie korzystne dla wymienionych w nim grup podmiotów. Przepis ten zwalnia bowiem z obowiązku ponoszenia wpłat na PFRON, wynikającego z art. 4 ustawy z 1991 r., państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne będące jednostkami budżetowymi, zakładami budżetowymi lub gospodarstwami pomocniczymi.

Wskazał, iż w orzecznictwie TK, jak i w doktrynie nie budzi wątpliwości teza, że wprowadzenie przepisu z mocą wsteczną, regulującego w sposób korzystniejszy sytuację określonej grupy podmiotów, nie stanowi naruszenia zasady *lex retro non agit* pod warunkiem, że nie powoduje to bezpośredniego uszczerbku dla innej grupy.

Marszałek Sejmu podkreślił, iż w przedmiotowej sprawie sytuacja wnioskodawcy nie uległa pogorszeniu. Nie miał on bowiem żadnych podstaw prawnych do zaniechania wpłat na PFRON w 1998 roku.

Na rozprawie 25 września 2000 r., pełnomocnik wnioskodawcy stwierdził, iż po zapoznaniu się ze stanowiskiem Marszałka Sejmu i Prokuratora Generalnego, pozostawia uznaniu Trybunału Konstytucyjnego rozstrzygnięcie sprawy.

Przedstawiciel Sejmu RP podtrzymał stanowisko Marszałka Sejmu RP, iż zaskarżony art. 2 ustawy nie jest niezgodny z art. 2 konstytucji.

Z kolei przedstawiciel Prokuratora Generalnego RP stwierdził, iż zaskarżony przepis nie jest niezgodny z art. 2 konstytucji, powołując się na argumenty przedstawione w stanowisku pisemnym Prokuratora Generalnego.

III

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. W sprawie niezbędne jest, aby ocenić skutki działania zaskarżonego przepisu z mocą wsteczną, porównanie stanu prawnego, jaki zaistniał po jego wprowadzeniu w życie, w stosunku do stanu prawnego uprzednio obowiązującego.

Wnioskodawca wywodzi zarzut niezgodności z konstytucją (art. 2) z faktu, iż zaskarżony przepis niekorzystnie – jego zdaniem – doprecyzowuje pojęcie państwowej jednostki organizacyjnej. “Doprecyzowanie” owo poskutkowało w ten sposób, iż nie ponoszące dotąd wpłat na PFRON przedsiębiorstwa państwowe zrzeszone w Związku doznały – jego zdaniem – pogorszenia swej sytuacji. Uznały bowiem, iż mocą zaskarżonego przepisu winne były ponosić takie wpłaty od 1 stycznia 1998 r. Od dnia wejścia zaskarżonego przepisu w życie (tj. od 21 grudnia 1998), nie mogły one być traktowane tak jak inne wprowadzicie niż jednostki budżetowe, zakłady budżetowe czy gospodarstwa pomocnicze – lecz także państwowe – jednostki organizacyjne.

Poza zakresem kognicji Trybunału Konstytucyjnego pozostaje problem, podnoszony we wniosku, czy przedsiębiorstwa państwowe zrzeszone w Związku prawidłowo oceniały swoją sytuację prawną co do tego, czy były zobowiązane do ponoszenia świadczeń na PFRON, czy nie. Jest to bowiem kwestia dotycząca prawidłowego rozumienia i przestrzegania prawa, nie zaś badania zgodności zaskarżonej normy z konstytucją, z punktu widzenia jej retroaktywnego działania.

Niezbędne pozostaje jednak ustalenie znaczenia zaskarżonej normy w zakresie, w jakim działała ona z mocą wsteczną, z punktu widzenia tego, czy zmieniała ona obowiązujący uprzednio stan prawny, jeśli chodzi o zakres podmiotów zobowiązanych do ponoszenia świadczeń na PFRON w 1998 roku.

Stan prawny winien być oceniany według daty wejścia w życie zaskarżonego przepisu, tj. 21 grudnia 1998 r., jednak w porównaniu ze stanem prawnym z 1 stycznia 1998 r., tj. datą, od której zaskarżony przepis miał, z mocą wsteczną, obowiązywać.

Do 1 stycznia 1998 r. zakres podmiotowy obowiązanych do świadczeń na PFRON był określony w art. 4 ustawy z dnia 9 maja 1991 r. o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 46, poz. 201 ze zm.). Na podstawie tego przepisu zakład pracy, zatrudniający co najmniej 50 pracowników, obowiązany był dokonywać miesięcznych wpłat na PFRON, z wyjątkiem zakładów, w których wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosił mniej niż 6%.

Do wpłat na PFRON miały odpowiednie zastosowanie przepisy ustawy o zobowiązaniach podatkowych, zaś zakłady zobowiązane były do ich dokonywania w terminie do 20 następnego miesiąca po miesiącu, w którym zaistniały okoliczności powodujące powstanie obowiązku wpłat.

Bez znaczenia prawnego jest fakt, iż ustawa zawierająca przedmiotowy art. 4 została uchylona na podstawie art. 69 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776 ze zm.) 1 stycznia 1998 r., skoro art. 4 ustawy obowiązywać miał nadal do 31 grudnia 1998 r. (na tej samej podstawie).

Natomiast nowa ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (powołanej wyżej), w art. 21 określała zakres podmiotów – pracodawców obowiązanych do dokonywania miesięcznych wpłat na PFRON oraz wysokość tych wpłat, ale ze skutkiem od 1 stycznia 1999 r. (art. 70 pkt 2 tejże ustawy).

To, że przepis art. 21 ustawy został ogłoszony i był znany pracodawcom już od 9 października 1997 r., w żadnym razie nie może oznaczać, że mógł on wywierać skutki prawne, mające znaczenie z punktu widzenia retroaktywnego działania zaskarżonego we wniosku przepisu. Zaskarżony przepis odnosi się bowiem do innego okresu, tj. okresu pomiędzy 1 stycznia 1998 r. a 31 grudnia 1998 roku.

Te same uwagi odnieść należy do art. 65 ustawy z 27 sierpnia 1997 r., w brzmieniu nadanym temu artykułowi przez art. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 160, poz. 1082).

Wskazana wyżej nowelizacja, której treścią jest wyłącznie zmiana brzmienia art. 65 ustawy z 1997 r. (jeszcze przed jej wejściem w życie) – weszła w życie w tym samym dniu co ustawa nowelizowana, tj. 1 stycznia 1998 r. Zwalnia ona z wpłat, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z 1997 r., państwowe i gminne jednostki organizacyjne. Jednocześnie w ustępie 2, 3 i 4 art. 65 określa wielkości zatrudnienia oraz średnioroczne wskaźniki zatrudnienia osób niepełnosprawnych, jakie powinny osiągnąć te jednostki w latach 1998, 1999 i następnych. W rezultacie cała ustawa wraz ze zmienionym brzmieniem art. 65, weszła w życie 1 stycznia 1998 roku.

Już w trakcie okresu objętego badaniem Trybunału Konstytucyjnego dokonano kolejnej nowelizacji art. 65 ustawy z 1997 r. Ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (Dz.U. Nr 106, poz. 668) nadano kolejne nowe brzmienie art. 65 poprzez zastąpienie zwrotu “państwowe i gminne jednostki organizacyjne” – zwrotem “państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, będące jednostkami lub zakładami budżetowymi”. Zmiana ta weszła w życie 1 stycznia 1999 roku.

Z faktu, iż w okresie od 1 stycznia 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. brzmienie przepisu art. 65 było wielokrotnie zmieniane: najpierw 29 grudnia 1997 r. – z mocą od 1 stycznia 1998 r., a następnie 17 sierpnia 1998 r. – z mocą od 1 stycznia 1999 r., nie należy wyprowadzać wniosku, iż przepis ten miał zastosowanie do kształtowania obowiązku wpłat na PFRON w 1998 r. – w zakresie objętym żądaniem wniosku.

Przepis ten wprowadza reguluje zwolnienie z wpłat państwowych i gminnych jednostek organizacyjnych, lecz zarazem formułuje warunki, od których zależeć ma owo zwolnienie. Choć w swej treści mówi m.in. o wskaźniku zatrudnienia osób niepełnosprawnych w 1998 r. – to z punktu widzenia badania zaskarżonego we wniosku przepisu nie wywiera to skutków prawnych, gdyż zwalnia on z wpłat, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z 1997 r., który z kolei wszedł w życie dopiero 1 stycznia 1999 roku.

Na tle takiego stanu prawnego ocenić dopiero można retroaktywne znaczenie art. 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 156, poz. 1019), który wszedł w życie 21 grudnia 1998 roku.

Na podstawie zaskarżonego przepisu dokonano z mocą wsteczną zmian w art. 4 ustawy z 9 maja 1991 r. – zwalniając z obowiązku ponoszenia wpłat na PFRON państwowe i gminne jednostki organizacyjne, będące jednostkami, zakładami budżetowymi lub gospodarstwami pomocniczymi.

Nie można się zatem zgodzić z wyrażonym we wniosku stanowiskiem Ogólnopolskiego Związku Pracodawców Transportu Samochodowego, iż zaskarżony przepis art. 2 w jakikolwiek sposób “doprecyzowuje” pojęcie państwowej jednostki organizacyjnej, innej niż jednostka budżetowa, zakład budżetowy lub gospodarstwo pomocnicze, ponieważ w ogóle do tej materii się nie odnosi.

Wynikający z tego przepisu podział pracodawców obowiązanych do ponoszenia wpłat na PFRON, to podział na państwowe i gminne jednostki organizacyjne, będące jednostkami, zakładami budżetowymi lub gospodarstwami pomocniczymi oraz na wszystkich pozostałych pracodawców, którzy w świetle art. 4 byli i są zobowiązani do ponoszenia wpłat na PFRON w 1998 roku.

W świetle powyższych ustaleń nie można także podzielić stanowiska Prokuratora Generalnego RP, iż zaskarżony przepis art. 2 pozostaje poprzez art. 68a pkt 3 ustawy z 27 sierpnia 1997 r. “... w pewnym związku z treścią art. 65 tejże ustawy”. Kognicją TK objęte mogłyby być te “związki treściowe” obydwu artykułów, które skutkowałyby zmianą (pogorszeniem lub polepszeniem) sytuacji wymienionych w tych artykułach podmiotów, na skutek retroaktywnego działania zaskarżonego art. 2 ustawy.

W świetle art. 66 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102 poz. 643 ze zm.) Trybunał Konstytucyjny jest związany granicami wniosku. Nie jest więc władny orzekać o związkach treściowych art. 68a ustawy z art. 65 ustawy, który – w zakresie wniosku – nie wywierał bezpośrednich skutków prawnych zmieniających sytuację innych, niż wymienione w art. 68a podmiotów; w tym zwłaszcza przedsiębiorstw państwowych zrzeszonych w Ogólnopolskim Związku Pracodawców Transportu Samochodowego.

Tak więc owe “związki treściowe” nie mogą być uznane za wywierające skutki prawne w zakresie podlegającym badaniu Trybunału Konstytucyjnego.

Nie zwalnia to jednak Trybunału Konstytucyjnego z obowiązku ustalenia skutków prawnych retroaktywnego działania zaskarżonego przepisu w zakresie wynikającym z wniosku, tj. w stosunku do kręgu podmiotów, określonych w art. 4 ustawy z 1991 roku.

2. Skutkiem prawnym zaskarżonego art. 2 jest to, że ustawa nowelizowana została uzupełniona 21 grudnia 1998 r. o art. 68a, jednak z mocą od 1 stycznia 1998 roku.

Wynika stąd, iż ustawodawca dokonujący nowelizacji prawidłowo przyjął, że od 1 stycznia 1998 r. obowiązywał jeszcze art. 4 ustawy z 9 maja 1991 r., wprowadzający obowiązek świadczeń na PFRON dla wszystkich zakładów pracy, spełniających warunki w nim określone, nie zaś art. 65 nowej ustawy.

W stosunku do stanu, jaki obowiązywał w okresie 1 stycznia 1998 r. – 21 grudnia 1998 r. nastąpiły zatem istotne zmiany. Następstwem wejścia w życie zaskarżonego art. 2 było ograniczenie zakresu podmiotowego obowiązanych do dokonywania wpłat na PFRON. Zakres ten wyznaczał bowiem łącznie na cały rok 1998, art. 4 ustawy z 1991 r. oraz art. 68a pkt 3 nowej ustawy.

Zaskarżony art. 2 ustawy wprowadził dział wstecz, jednakże nie każde działanie prawa z mocą wsteczną może być uznane za równoznaczne z naruszeniem zakazu retroakcji, wynikającego z art. 2 konstytucji (por. *orzeczenie TK z 8 listopada 1994 r., P. 1/94 oraz z 14 marca 1995 r., K. 13/94*).

Skoro skutkiem retroaktywnego działania tego przepisu jest polepszenie sytuacji pracodawców, będących państwowymi i samorządowymi jednostkami organizacyjnymi,

przy jednoczesnym utrzymaniu takiego samego stanu prawnego (niepogorszeniu), jeśli chodzi o obowiązki wpłat na PFRON w 1998 r. wszystkich pozostałych pracodawców wymienionych w art. 4 ustawy z 9 maja 1991 r., to działanie zaskarżonego art. 2 ustawy nie może być uznane za naruszenie zasady państwa prawnego, wyrażonej w art. 2 konstytucji.

Z tych względów Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.